

Origo Stockholm remissvar på Slutbetänkande Frihet från våld, förtryck och utnyttjande (SOU 2025:28)

Origo är ett myndighetsgemensamt resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld som har verkat i Stockholms län sedan 2013. Origo är ett samarbete mellan kommunerna i Stockholms län, Region Stockholm och Polisregion Stockholm. Vi erbjuder stöd och vägledning till ungdomar i åldrarna 13-26 år samt konsultativt stöd och utbildning till yrkesverksamma.

Origos synpunkter i korthet

Origos remissvar grundar sig i över 9000 stödsamtal med unga som lever i en hederskontext samt över 12 års erfarenhet av att konsultera och utbilda yrkesverksamma som möter målgruppen. Origo stödjer framtagandet av en bredare, inkluderande strategi utan att förminska betydelsen av det könsbaserade våldet.

Origos huvudsakliga synpunkter på utredningen kan sammanfattas enligt följande:

- Origo delar utredningens uppfattning om att en sammanhållen strategi för både det sjätte och sjunde delmålet är att starkt föredra framför två separata strategier. Origo delar utredningens uppfattning om att två enskilda strategier skulle försvåra arbetet framåt.
- Origo betonar vikten av att motverka kompetensförlust och säkerställa en fortsatt styrning och kontinuitet vid verksamhetsövergången från NCH till Jämställdhetsmyndigheten. Det är centralt att det myndighetsgemensamma samarbetet fortsättningsvis organiseras på ett strukturerat och samordnat sätt.
- Vad det gäller utredningens förslag att en särskild utredare ska analysera behovet av skärpta straffskalor, ser Origo istället behov av att stärka kunskapen inom Åklagarmyndigheten, rättsväsendet och andra berörda myndigheter, för att på så sätt säkerställa att den redan existerande lagstiftningen tillämpas effektivt.

Inledning

Origo ser positivt på utredningens beslut att ha en sammanhållen strategi som inkluderar hedersrelaterat våld och förtryck. Origo framhåller vikten av ett holistiskt och utvecklat arbete kring hedersrelaterat förtryck och våld i alla delar av jämställdhetsarbetet. Origo ser att behoven av stöd, både gällande det förebyggande arbetet, behovet av skydd, samt behandling för våldsutsatta och våldsutövare kan variera och inkludera en mängd variationer varpå en samlad strategi är att föredra framför att bryta ut det hedersrelaterade våldet till en enskild strategi.

Stöd och skydd till våldsutsatta

Personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck är en heterogen grupp med olika livssituationer och olika behov. Gruppen har en särskild sårbarhet utifrån att våldsutövare ofta är den närmaste familjen och släkten och för dem som tvingas bryta upp från sin familj och nätverk kan den utsatta positionen öka risken för andra sociala svårigheter som isolering, destruktiva beteenden såsom missbruk eller självskadebeteenden samt ökad risk för ytterligare våldsamma relationer. Behoven av stöd på lång sikt är centralt och kan innefatta både praktisk och psykosocial hjälp och Origo ser positivt på att utredningen menar att strategin kan bidra till en ambitionshöjning hos kommunerna. Det är således viktigt att strategin tar fasta på behovet av ett långsiktigt stöd för våldsutsatta i allmänhet och våldsutsatta inom ramen för en hederskontext i synnerhet. Origo vill även lyfta att det ur ett barnperspektiv finns behov av att utveckla stödet till de familjer som lever med hedersnormer, men där inte akut skydd eller tvångslagstiftning är tillämplig. Det finns ett behov av att arbeta fram metoder för familjearbete i en hederskontext för att på så sätt möjliggöra förändring för de familjer där bedömning görs att familjebehandling kan vara möjlig.

Origo välkomnar att utredningen, med utgångspunkt i Länsstyrelsens utvärdering av Origos verksamhet, lyfter vikten av att skapa en kunskapsbaserad och tillitsfull miljö som möjliggör svåra samtal – en grundläggande förutsättning för att nå våldsutsatta. För att uppnå goda resultat i det våldsförebyggande arbetet krävs dessutom att professionella har en bred förståelse för både våldsutsatthet och våldsutsattas sociala situation, där flera former av utsatthet kan samexistera. Insatser, såväl förebyggande som stödjande och skyddande, bör därför utformas med utgångspunkt i en helhetssyn på individens behov.

Återfallsförebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck

I arbetet för att motverka det våld som förekommer inom ramen för en hederskontext är det, likt utredningen fastslår, viktigt att se att den som utövar våld samtidig kan vara utsatt för våld samt att det hedersrelaterade våldet har som särdrag att det är förankrat och sanktionerat av ett kollektiv. Personer som lever inom ramen för en hederskontext, både våldsutsatta och våldsutövare, påverkas av samhällets övergripande strukturer. Här har Origo erfarenheter av hur individens upplevelse av sina egna möjligheter i samhället samt upplevelser av ekonomiskt utsatthet, rasism, diskriminering, brist på tillit till myndigheter och övriga samhällsaktörer, påverkar möjligheten att både bryta upp från våld

samt upphöra att använda våld. Origo önskar understryka vikten av att se att ett återfallsförebyggande arbete inte alltid kan ses som en individuell behandling av en enskild våldsutövare samt att stereotypifiering av vem som är våldsutsatt respektive våldsutövare riskerar att försvåra arbetet för att både förebygga våldet och att stötta den utsatte eller behandla våldsutövare. I en hederskontext är förändring hos den enskilde inte alltid en garanti för att våldet ska upphöra om det finns en påtryckning hos kollektivet samt hot eller negativa konsekvenser för våldsutövaren om våldet upphör. Utifrån detta vill Origo, likt i ovanstående stycken, påtala vikten av att ta fram metoder för familjearbete i en hederskontext. Det finns familjer som skulle kunna få stöd av ett behandlingsarbete i syfte att på sikt förändra de normer och värderingar som ligger till grund för våldet och därmed påverka barns möjlighet till en uppväxt fri från våld. Origo vill betona vikten och behovet av ett utvecklingsarbete kring återfallsförebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck som är utformat med hänsyn till det hedersrelaterade våldets särskilda mekanismer.

- 1. Origo delar utredningens syn på att** två olika strategier inom det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld skulle försvåra styrningen och bidra till stuprör i arbetet som inte är till gagn för det fortsatta arbetet mot våld, samt att detta kan skapa otydlighet i arbetet för berörda myndigheter. Origo delar utredningens syn om att regeringen kan använda en samlad nationell strategi och att den kan omfatta både det sjätte och det sjunde delmålet.
- 2. Origo delar utredningens syn på behovet av att utveckla indikatorer** avseende hedersrelaterat våld och förtryck för att tydligare kunna kartlägga och följa upp insatser samt möta behovet av mer kunskap hos kommuner och regioner avseende detta.
- 3. Origo delar utredningens syn på behovet av att utveckla både insatser** för våldsutövare inom ramen för en hederskontext samt det förebyggande arbetet rörande hedersrelaterat våld och förtryck då det i dagsläget inte finns tillräcklig kunskap eller verkningsfulla metoder kring detta.

Slutord

Sammanfattningsvis delar Origo utredningens ståndpunkt att en sammanhållen strategi som innefattar både sjätte och sjunde delmålet är att starkt föredra framför två olika strategier. Origo vill understryka behovet av ökad kompetens kring hedersrelaterat våld och förtryck hos såväl myndigheter och rättsväsende som andra berörda myndigheter samt påtala vikten av att kunskap inte går förlorad när arbetet flyttas från NCH till Jämställdhetsmyndigheten. Utöver detta ser Origo ett behov av ett helhetsperspektiv på frågan om hedersrelaterat våld och förtryck. Behov finns av ett långsiktigt stöd och behandling för våldsutsatta, våldsutövare samt familjer, ökad kunskap hos yrkesverksamma för att på så sätt bidra till trygga miljöer när individer söker stöd. Det finns även ett behov av att utveckla metoder för stöd och behandling av våldsutövare i en hederskontext, både gällande behandling av individer och utifrån en systemisk familjebehandlingskontext. Origos erfarenhet och uppfattning är att

det i nuläget i stort saknas särskilda metoder för att bedriva behandling med personer som brukar våld inom ramen för en hederskontext.

Origo – Resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms län.